

De Iustitia Et Iure ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

8 Vtrùm licitum sit emere census cum pacto vt venditor, quando voluerit redimere, teneatur redimere eadem moneta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

reorum ad annos 15. & quidem si sit census realis, non videtur dubium, sicut enim emi potest ius percipiendi fructus seu emolumenta ex re fructifera alterius in perpetuum, ita etiam ad certum annorum numerum. quod ius semper æstimatur minoris, quam emolumentum speratum, si præsens esset. Confirmatur, quia alioquin plus valeret census temporalis quam perpetuus. nã census perpetuus redimibilis emi potest denis senis nummis in singulos: hoc autem pretio non posset emi census temporalis ad 20. annos. Item census irredimibilis emi potest 30. nummis in singulos. atqui hoc pretio emi nõ posset census temporalis ad annos 33. quæ omnia per se absurda sunt.

43 *Personalis certi temporis.*
Si autem loquamur de censu personali ad certum tempus, maius est dubium. tamen probabile est licitè emi minoris; ita enim docent Auctores citati. Probat *Primò*, Quia alioquin plus valeret census personalis ad annos 17. vel 20. quam reditus personalis, vel realis perpetuus redimibilis, inò quam perpetuus irredimibilis, vt ostensum est.

Secundò, Quia non potest dari sufficiens ratio cur communi hominum æstimatione vel Principum lege non possit iuribus personalibus aliquod certum pretium imponi, spectatis omnibus circumstantiis, quæ communiter solent interuenire, quod pretium minus sit quam res quæ in futurum expectatur. vt enim hoc fiat, commune bonum videtur postulare, vt supra ostensum est.

Obiectio.
Dices, Ergo licitus est hic contractus, do tibi 180. aureos ea lege, vt per 20. annos mihi soluas quotannis 10. hoc autem est absurdum: nam seposito lucro cessante & damno emergente, est accepta vsura: ergo.

44 *Alia ratio emptoris, alia mutui.*
Respond. Si iste intendat emere censum, non erit iste contractus illicitus: quia intendit emere actionem personalem, quæ non plus æstimatur in illa Republ. vt suppono. Si autem intendat solum dare mutuum, erit illicitus: quia mutuum non datur pro iure; sed pro alia re simili in specie, eiusdem valoris. Simile erit, si dicat, Do tibi 180. aureos, vt per 20. annos soluas mihi annuè 10. aureos ex fructibus: nec minus poterit hoc modo palliari vsura, quam illo altero. verum non est magnoperè timendum, ne hac ratione vsuræ inualeant, quia non desunt alij modi multò vtiliores. quamquam censeam omnino dissuadendum, si quis hoc modo vellet contrahere.

D V B I T A T I O V I I.

Vtrum census licitè possit emi minore pretio, aut vendi maiore, quam fuerit ab initio constitutus.

45 *Si habeat pretium à lege.*
Respond. & Dico Primò, Si census ille habeat pretium legitimum à Principe constitutum, nõ videtur posse emi minore pretio, quam initio fuerit creatus: potest tamen vendi maiore, ratio est, quia taxatur pretium in gratiam venditorum, ne miseri venditores, qui propter inopiam coguntur censum vendere, & emptores rogare, minore pretio cogantur esse contenti: non autem ne maiore possint vendere, si emptorem inueniant. quare cum pretium legitimum consistat

in indiuisibili, non potest minus dari. vnde videmus in Belgio puniri eos, qui census, dum primò creatur, emunt minore pretio quam 16. in singula: non autem eos, qui vendunt maiore, v. g. 18. vel 20. in singula.

Dices, Principis decretum tantum est intelligendum de prima census emptione & constitutione, non autè de emptione secunda vel tertia.

Respond. Negando assumptum, nisi id exprimat: dum enim in genere taxat census pretium, iubendo ne minoris emantur, videtur loqui de omnibus; sicut dum taxatum est pretium frumenti, non solum in prima emptione seruandum est, sed etiam in sequentibus.

Aduerte tamen, in Belgio hoc non seruari: 46 nam passim videmus antiquos census emptos ad rationem 16. in singula, multò minore pretio vendi, Principe sciente nec contradicente: vnde videtur hac in parte consuetudo legi derogasse. Inò quibusdam locis ne in prima quidem constitutione pretium legitimum seruetur. emunt enim ad rationem 15. vel 14. vel etiam 12. in singula. quod quia permittitur à Principe, seu Concilio, non auiam condemnare; merito tamen deberet prohiberi. sed non multi inueniuntur emptores, quia solutio maligna.

Dico Secundò, Si census non habeat pretium legitimum, vel si illud passim non seruetur, potest emi minore pretio, quam initio fuerit constitutus. ratio est, quia pretium vulgare nõ consistit in indiuisibili. vnde quod primò emptum est pretio summo, sæpè postea veditur pretio infimo. Accedit, quòd quando multi sunt emptores, qui quarunt census, pretium possit augeri; sicut è contrario, quando multi sunt venditores, & pauci emptores, minuitur, vt experientia in Belgio ab anno 1585. vsque ad præsentem, qui est 95. docuit.

Hinc sequitur, seposita lege positua, posse ab initio miri pactum, vt si venditor velit redimere, teneatur redimere eo pretio, quo tempore redemptionis æstimabitur, & quo aliis tunc vendi posset. quòd si moraliter certum sit plus valiturum, eò quòd hypotheca erit melior, vel quia plures erunt emptores, potest etiam pacisci vt plus redimatur. Ordinariè tamen tale pactum lege positua prohibetur, & Pius V. in sua constitutione illud prohibuit, statuens vt venditor eodem pretio possit redimere, quo primùm vendidit. Idem sanxit Carolus V. non solum de censibus qui ab origine sua fuerunt redimibiles, sed etiam de omnibus irredimibilibus, exceptis censibus referuatiuis, & piorum locorum, qui antè fuerunt irredimibiles; vt patet ex ordinatione ipsius, facta Bruxellæ anno 1528. die 21. Februarij.

D V B I T A T I O V I I I.

Vtrum licitum sit emere censum cum pacto vt venditor, quando voluerit redimere, teneatur redimere eadem moneta:

Verbi gratia, Si emptus sit 100. coronatis in specie, vt teneatur totidem in specie vel quanti tunc in specie valebunt, refundere?

Resp. & Dico Primò, Id quibusdam euentis esse licitum. Primò, Si certum erat, æstimationem 49 mone-

Redimere
eadem mo-
neta.

moneta non esse mutandam. Secundò, Si vtrim-
que par erat dubium an esset augenda an minuenda.
Tertio, Si certum erat aestimationem augenda,
& emptor statuerat pecuniam suam in illud
tempus seruare: tunc enim ratione damni, quod
patitur, pecuniam illam tunc exponendo, potest
tale pactum apponere. Quarto, Si tantu emerem
quanti emi solent irredimibiles; tunc enim non
teneor reuendere. vnde possum exigere vt eadem
moneta redimat, si redimere voluerit. hoc tamen
non habet locum in Belgio. nam Carolus V. in
sua ordinatione, qua census irredimibiles vult
posse redimi eodem pretio quo primùm venditi
sunt, statuit vt id fiat ea moneta, & secundum eum
valorem accepta, quem ipse vltimò imposuerat:
non autem secundum valorem antiquum. Vbi ta-
men non vetat, quin si monetam valde excrefcere
contigerit, possit redimi secundum eum valorem
monetae, quem pro tempore habuerit: non enim
intendit venditores grauari, sed illis consulere.

50 Dico Secundò, Extra hos casus tale pactum
non esse licitum. vnde si census redimibilis emat
pretio ordinario, & addatur pactum, vt ven-
ditor quando redimere voluerit, eadem moneta
redimat, hoc pactum est iniuum, nec obligat in
conscientia. Probat, quia emptor non dat nisi
pretium census absolute considerati, v. g. 16. in
singula, & praterea imponit venditori graue on-
us, magno pretio aestimabile; pro quo onere, ne-
que dat quidquam, neque ipse vicissim aliquid
incommodum aequale in se suscipit. ergo non est
aqualitas inter emptorem & venditorem. Con-
firmatur, quia quando emptori vel rei imponitur
aliquid onus a venditore, quod non requiritur
ex vi contractus; potest emptor exigere compen-
sationem: ergo similiter quando ab emptore ven-
ditori onus imponitur, potest venditor prater ius-
tum pretium census, compensationem illius oneris
exigere, vt sit aqualitas.

DVBITATIO IX.

*Vtrum emptio census, cum pacto vt non
possit redimi nisi ante vel post certum
tempus, sit licita.*

51
vt non possit
redimi nisi
ante certum
tempus.

R^{espondeo} & Dico Primò, Absolute licitum
est emere censum cum pacto vt non possit
redimi nisi intra certum tempus; (v. g. intra de-
cennium) ita vt si intra illud tempus non redimat-
ur a venditore, fiat irredimibilis. Ita Gabriel d. 15.
q. 12. a. 2. conclus. 4. Sorus supra art. 3. Couar. l. 3.
var. c. 8. n. 7. Medina de vfura, q. 15. dub. 1. §. Ad-
uerte tamen. Probat, Primò, Quia talis emptio-
nis exemplum habemus Letit. 25. v. 29. vbi dici-
tur, *Qui vendiderit domum intra vrbis muros, habe-
bit licentiam redimendi, donec vnus impleatur annus.
si non redemerit, & anni circulus fuerit enolutus, em-
ptor possidebit eam & posteri eius in perpetuum, &
redimi non poterit, etiam in Iubileo.* Secundò, Tale
ius est certo pretio aestimabile: ergo iuste poterit
eo vendi. Tertio, Licitum est emere censum ir-
redimibilem absolute; ergo etiam licitum emere per-
petuum irredimibilem sub illa conditione: nam
illa conditio est in fauorem venditoris. Quarto,
quia sepe potest esse iusta occasio tale pactum
apponendi; vt si intra illud tempus occurrat

essent occasiones emendi res frugiferas, vel cen-
sus irredimibiles, quae putarentur non habenda
postea; tunc enim ratione lucri cessantis, possit
tale pactum apponere.

Notandum tamen, pretium talis census debere
esse maius, quam si semper maneret redimibilis;
& minus, quam si absolute esset irredimibilis, vt
per se patet. Item quò tempus illud, quo libertas
relinquitur, est longius, eò debet pretium esse mi-
nus; & quò tempus illud est breuius, eò debet ef-
se maius; vt rectè notauit Medina.

Dico Secundò, Licitum etiam est emere cen-
sum cum pacto vt possit redimi post certum tem-
pus, v. g. post decennium, ita vt ante redimi ne-
queat. Patet ex iisdem Auctoribus. ratio ferè est
eadem: quia licitum est emere censum cum pacto
vt perpetuò redimi possit, & cum pacto vt num-
quam redimi possit; ergo etiam cum pacto, vt ante
certum tempus non possit; post autem illud tem-
pus possit. hic autem pretium eò maius esse debet,
quò tempus est longius, quo redimere non licet; &
eò minus, quò hoc tempus est breuius. quòd si
tempus, quo non possit redimi, sit paucorum an-
norum, hoc onus plerumque est parui momenti.

DVBITATIO X.

*Vtrum licita sit emptio census vtrimque
redimibilis.*

S^{uppono} licitam esse emptioem census redi-
mibilis ex parte venditoris: (id est, cum pacto,
vt venditor possit redimere quando voluerit) ta-
les enim sunt census, quos approbant Pontifices,
vt infra dicemus. Sed difficultas est, Vtrum em-
ptioni talis census possit adici pactum in fauorem
emptoris, nempe vt emptor possit illum reuende-
re, quando voluerit, vel resolueret contractum, re-
cepto quod dedit.

Sorus l. 6. q. 5. art. 3. concl. 1. censet tale pactum
esse vfurarium, ratio ipsius est, quia vbiunque
datur pecunia cum pacto eandem rursus reci-
piendi & aliquid vltra fortem, illic vfura vel pa-
tet, vel later: atqui hoc fit dum das 1000. aureos,
ea lege vt quotannis recipias 50. donec refundat
fortem, & vt reddat illam, quando petes: ergo.

Resp. tamen, contrariam sententiam esse pro-
babilem, & speculatiue verioem, hanc enim tenet
Gabriel d. 15. q. 12. art. 2. conclus. 4. & art. 3.
ad 3. contra 4. concl. Conradus q. 84. post 5. con-
clus. 5: Circa eam solutionem, & corollario pri-
mo, vbi docet, venditioni census posse apponi pa-
ctum multis modis, Primò, Vt neuter habeat po-
testatem resoluedi contractum. Secundò, Vt
solus venditor habeat. Tertio, Vt solus emptor,

Quarto, Vt vterque, fructibus minimè in sortem
computatis. Nec obstat quòd Gabriel in respon.
ad 3. argumentum contra 4. conclus. addat: *Ver-
rum hoc dico recitauit & probabiliter, sciens quos-
dam DD. notabiles hac scripsisse, offero tamè exami-
ni peritorum.* Sic enim loqui solemus ad declinan-
dam inuidiam, quando aliquid noui & receptae
opinionis aduertum ex nostra sententia proferti-
mus. quamuis ibi etiam aperte fateatur senten-
tiam illam esse probabilem, & a notabilibus DD.
teneri. Simile quid addit Conradus; sed argu-
menta eius qua in 5. concl. & in corol. 1. & 2. in-
culcat,